

MEŞRUTİYET'TEN GÜNÜMÜZE OKUL ÖNCESİ EĞİTİM

Yrd. Doç. Dr. Ebru DERETARLA GÜL

Çukurova Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
İlköğretim Bölümü
Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı
ebrudere@cu.edu.tr

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, okul öncesi eğitimin özellikle Meşrutiyet döneminden günümüze kadar geçirdiği tarihsel süreçleri ve günümüzde okul öncesi eğitimin önemini vurgulamaktır. Bu anlamda, Meşrutiyetten günümüze kadar okul öncesi eğitimle ilgili literatür taraması yapılmıştır. Sonuçlar, ülkemizde meşrutiyetle birlikte anaokullarının açılmaya başladığını ve cumhuriyet döneminde bu okulların sayılarının artmasıyla birlikte Kalkınma Raporlarında ve Milli Eğitim Şuralarında yer almaya başladığını göstermektedir. Bununla birlikte son on yıl içerisinde okul öncesi eğitimde okullaşma oranlarında önemli artışlar olmuştur. Bu niceliksel artışla paralel olarak okul öncesi eğitim kurumlarının niteliğinde de önemli değişimler göze çarpmaktadır.

Anahtar sözcükler: Okul öncesi eğitim, eğitim tarihi, anaokulu

ABSTRACT

The review article aims to focus on the historical transformation of early childhood education beginning from the constitutional monarchy era in Turkey. The other purpose of the study is to emphasize the importance and relevance of early childhood education in our times. Thus, literature related to early childhood education and studies conducted between the eras of constitutional monarchy and modern Turkey have been reviewed. Results of the analysis revealed that early childhood education schools were more widespread in republication era, policies related to early childhood education began to appear in Development Plans and on the agendas of National Education Councils. In addition to that, within the last decade we observed a sharp increase in the rate of children attending preschools. Parallel to this quantitative increase, it is obvious that other qualitative changes have taken place in early childhood education schools.

Key Words : Preschool education, education history, kindergarden

Giriş

Okul öncesi eğitim, çocuğun doğduğu günden temel eğitime başladığı güne kadar geçen yılları kapsayan ve çocukların daha sonraki yaşamlarında önemli roller oynayan; bedensel, psikomotor, sosyal-duygusal, zihinsel ve dil gelişimlerinin büyük ölçüde tamamlandığı, ailelerde ve kurumlarda verilen eğitimle kişiliğinin şekillendiği gelişim ve eğitim süreci olarak tanımlanır. Sağlıklı ve istenilen davranışlara sahip çocuklar yetiştirmek, onların gelişim özelliklerini ve bu özellikler doğrultusunda

ihtiyaçlarının neler olduğunun bilinmesine bağlıdır. Çocukların temel eğitime başlayıncaya kadar geçirdikleri bir çok kritik dönemi içine alan ve gelişim hızlarının çok yüksek olduğu okul öncesi dönem, bu bakımdan daha da fazla önem taşımaktadır (Aral vd, 2000).

Türkiye’de küçük çocukların okul öncesi eğitimden yararlanması 15. yüzyıla, Fatih Sultan Mehmet dönemine kadar uzanır. Osmanlı döneminde bir anlamda okul öncesi eğitim kurumlarının ilk örnekleri sayılabilecek okullar bulunmaktaydı (Aral vd. 2000).

19. yüzyıla birlikte Türk Eğitim tarihinde, çocuğa ve eğitimine verilen önemin değişmeye başladığı görülmektedir. 1824’te Sultan II. Mahmut’un ilköğretimin zorunlu olmasını sağlayan fermanı ve daha sonra zorunlu eğitimin 6 yıla çıkarılması ile ilgili çalışmalar Tanzimat dönemi ile birlikte önemli aşamalar geçirmiştir. Eğitim tarihindeki bu gelişmeler okul öncesi eğitimde de gelişmeleri beraberinde getirmiştir.

Meşrutiyetten Cumhuriyete Okul Öncesi Eğitim

Ülkemizde anaokullarının kuruluşunun II. Meşrutiyetten (1908) daha öncelere kadar gittiği, ancak resmi anaokullarının Balkan Savaşlarından (1912-1913) sonra açıldığını bilinmektedir (Akyüz, 1996).

II. Meşrutiyet dönemi eğitimcilerinden Satı Bey’in verdiği bilgilere dayanarak, II. Meşrutiyetin başlangıç tarihi olan 23 Temmuz 1908’den önce bazı illerde özel anaokullarının açıldığını, ama resmi anaokullarının asıl Balkan Savaşlarından (1912-1913) sonra açıldığını ve yaygınlaştığı belirtilmektedir (Akyüz, 1996; Onur, 2005).

Eğitimci Satı Bey İstanbul Beyazıt’ta özel bir çocuk yuvası açmıştır. Bu anaokulu kısa zamanda İstanbul’daki zengin ailelerin okulu haline gelmiştir. Okulda Pestalozzi, Froebel, Montessori gibi ünlü eğitimcilerin görüşleri ışığında ödüller vererek, her türlü maddi cezadan uzak bir eğitim ortamı yaratarak, her bir çocuğa ayrı ayrı özen gösterilmekteydi.

Eğitimci Kazım Nami Duru da Meşrutiyet Dönemi’nde Avusturya-Macaristan’a giderek “Çocuk Bahçesi” öğretmenini yetiştiren okulları gezmiş, dönüşte Selanik’de bir anaokulu sınıfı açmıştır. Kendisi ayrıca Fransızca’dan *Çocuk Bahçesi Rehberi* adlı bir kitap çevirmiştir (Akyüz, 1996).

1912-13 Balkan Savaşları bu çalışmalarını büyük ölçüde engellemiş, ancak 1913-17 yılları arasında İmparatorluk sınırları içinde resmi anaokulları açılmıştır. Bu dönemde gerek özel gerek resmi anaokullarının en büyük sorunu, uygulanan eğitim yöntemleri (Froebel yöntemi bunlar içerisinde öne çıkmaktadır) ve buna göre yetişmiş öğretmen bulmaktaki zorluktur. 1914 yılında eğitim bakanlığı bütçesi düzenlenirken Çocuk Bahçesi denilen mekteplerin açılması için bütçeye ödenek konmuş ve İstanbul’da o yıl Fatih, Şehremini, Sultanahmet, Eyüp, Nişantaşı, Kasımpaşa, Üsküdar ve Kadıköy’de toplam 10 okulun açılması planlanmıştır. Bu okulların açılması ile ilgili gerekçeler ise şöyle belirtilmiştir:

“ bu çeşit mektepler evlerinde ev işleri ile uğraşıp çocuklarına yeteri kadar bakamayan ailelerle, çocuklara daha küçük yaşta uygulamalı biçimde ilk bilgileri veremeyen ve eğitim bilgilerinden mahrum bulunan ailelerin çocuklarını eğitip hazırlamaktadır. Çocuklar buralarda küçük yaşta düzen ve sosyal hayata alıştıkları için çok gerekli, yararlı mekteplerdir. Bu çeşit mektepler çocuk eğitimini bilen ve anne şefkatine sahip bayan öğretmenlerin elinde bulunduğu ve çocuklar sürekli geniş bahçelerde birtakım hünere ve

becerilerle eğlenceli ve açık havalı yerlerde el işleri ile kazanmakla meşgul oldukları için, okula gelen çocuklar hiç sıkılmadan birçok yararlı bilgi edininip ilköğretime hazırlanmaktadırlar”.

Burada devletin ailelerdeki eğitim yetersizliği ve farklılıklarını azaltmak için anaokullarını yaygınlaştırmayı amaçladığı dikkati çekmektedir (Akyüz, 1996).

1913 yılında bütün bu gelişmelerin sonucu olarak anaokulu eğitimi alanında bazı yasal düzenlemelerin de yapılmış olduğu dikkati çekmektedir. 6 Ekim 1913'te Tedrisat-ı İptidaiye Kanunu-ı Muvakkatı (İlköğretim Geçici Kanunu) yayımlanmıştır. Bu kanunun 3. maddesinde anaokulları ve Sıbyan sınıfları şöyle tanımlanmıştır: “Çocukların yaşlarına uygun olarak faydalı oyunlar, geziler, el işleri, ilahiler, yurtseverlik şiirleri, tabiat bilgisine ilişkin konuşmalar ile onların ruhi ve bedeni gelişmelerine hizmet eden kurumlardır.” Kanun anaokullarının 4 yaşından 7 yaşına kadar çocuklar için kurulacağını belirtmektedir. Ayrıca okullar için bir nizamname hazırlanmasını da öngörmektedir (Akyüz, 1996).

Tedrisat-ı İptidaiye Kanunu-ı Muvakkatı'nın (İlköğretim Geçici Kanunu) öngördüğü ana mekteplerinin ilki İstanbul'da açılmıştır (Sakaoğlu, 2003).

Bunun sonucu olarak da 15 Mart 1915 (2 Mart 1331) yılında “Ana Mektepler Nizamnamesi” hazırlanmıştır. Nizamnamenin hükümleri bugünkü dille ve yapılan düzenlemeye göre şöyledir:

Madde 1 - Anaokulları, ilkokulu bulunan bir kız okuluna bağlı olarak ya da bağımsız olarak açılır.

Madde 2 - Anaokulu kurulurken;

- a) Binasının okul yapısına elverişli ve sağlık şartlarına uygun olmasına,
- b) Çocukların sayısı ile orantılı genişlikte bahçesinin bulunmasına,
- c) Her çeşit eğitim araç gerecinin hazırlanmış olmasına özen gösterilecektir.

Madde 3 - Anaokulları ücretli veya ücretsiz olarak açılabilir.

Madde 4 - Ücretli resmi anaokullarına parasız çocuk alınmaz.

Madde 5 - Anaokullarına 4,5,6 yaşındaki çocuklar alınır. Erkek ve kız çocuklar birlikte bulundurulabilir.

Madde 6 - Çocuklar anaokuluna alınırken doktor tarafından muayene edilecek, bulaşıcı hastalıkları olmadığı ve aşılı oldukları tesbit edilecektir.

Madde 7 - Anaokullarında çocuklar yaşlarına göre sınıflara ayrılırlar. Her sınıfa en çok 30 çocuk alınır.

Madde 8 - Anaokullarında sağlığa uygun ve ahlaki oyunlar, okul içinde yürüyüşler ve düzenli beden eğitimi, dini ve milli öykü okumalar ve konuşmalar, resimlerin incelenmesi ve el işleri yaptırılır.

Madde 9 - Anaokulları en az haftada bir kez sağlık incelemesine tabi tutulacak ve çocuklar tek tek muayene edilecektir. Gerek görülürse bu denetimler hakkında çocukların velilerine bilgi verilecektir.

Madde 10 - Anaokullarında sınıf sayısı kadar bayan öğretmen ve yardımcı bayan öğretmen bulunur. Yönetim görevleri birincilere verilir.

Madde 11 - Bir anaokulu öğretmeni olabilmek için;

- a) Darülmuallimat (İstanbul Kız Öğretmen Okulu) Ana Muallime şubesinden mezun olmak,
- b) Veya bir anaokulunu yönettiğine dair belgesi bulunmak

- c) Veya anaokulu öğretmenliği yapabilecek yetenek ve bilgiye sahip olduğunu sınavla göstermek,
d) Türkçe'yi güzel telaffuz etme ve akıcı bir anlatıma sahip olmak gereklidir.
Madde 12 - Anaokulu öğretmenleri Osmanlı uyruğuna sahip olacaklar ve hiçbir bulaşıcı hastalıkları bulunmadığı doktor raporu ile belirlenecektir.
Madde 13 - Anaokulu öğretmenlerinin terfi ve meslekte ilerlemeleri İlköğretim kanunu'ndaki hükümlere tabidir.
Madde 14 - İlköğretim kanunu gereğince açılacak Sıbyan sınıfları da bu Nizamname hükümlerine tabidir.
Madde 15 - Bu Nizamname yayımlandığı tarihte yürürlüğe girer (Akyüz, 1996).

Okul öncesi eğitim ile ilgili çeşitli uygulamalar ve yasal düzenlemeler ile birlikte büyük kentlerde anaokullarının sayısının hızla çoğaldığı görülmektedir. Osmanlı devletinin son yıllarında okul öncesi eğitimi gerçekleştirmek için çaba gösterilmişse de, ülkenin içinde bulunduğu durum nedeniyle bu çabalar eğitimin çocukların tümüne yaygınlaştırılması için yeterli olamamıştır (Oktay, 1999).

Cumhuriyetten Günümüze Okul Öncesi Eğitim

Cumhuriyetin kurulduğu ilk yıllarda ülkenin içinde bulunduğu şartların özellikle ilköğretime öncelik verilmesini gerektirdiğinden, bu ilk yıllarda okul öncesi eğitim kurumlarının sayısında herhangi bir ilerleme görülmemektedir. Genç cumhuriyet yeni bir yurttaş tipi yaratmaya çalıştığı için kaynaklarının önemli bir bölümünü ilköğretimdeki okullaşmanın gelişimine harcamıştır. Bu nedenle de okul öncesi dönemin eğitimi ailelerin ve yerel yönetimlerin sorumluluğuna bırakılmıştır (Oktay, 1999).

Çıkarılan iki tamimle (25 Ekim 1925 ve 29 Ocak 1930 tarihlerinde) ilköğretimin geliştirilmesi için bütçe imkanlarının anaokullarından ilköğretime kaydırılması yönünde bakanlığın görüşleri okullara bildirilmiştir. Bakanlığın bu iki tamimi üzerine vilayetlerde daha önce açılmış olan anaokulları kapatılmasına karar verilmiştir (Ergin, 1977).

Maarif Vekaleti bütçesinden kaynak alan bağımsız ilkokullara bağlı anaokullarının kapatılması yolundaki tamimde ana mekteplerinin yalnızca bütçesi vilayetlerde, fabrikalarda ve ziraatte çalışan ve çocuklarını çalıştığı saatlerde bırakacak kimsesi bulunmayan birçok anaların bulunduğu yerlerde açılabileceği belirtilmiş; “vekalet, yapacağı teftişlerde bu gibi mekteplerde bulunan çocukların annelerinin çalışmayanlardan olduğunu görürse hiç mazeret ve müsamaha göstermeksizin kapatacaktır” hükmünün bulunması nedeniyle İstanbul'da çalışan fakir kadınların çocuklarını bırakabilecekleri çocuk yuvaları açılmaya başlanmıştır. “Hayatını amelelikle, işçilikle kazanmak zorunda olan dul ve fakir kadınların 3-7 yaş arasındaki çocuklarını sabahtan akşama kadar oyalamak, giydirmek, yedirip içirmek ve terbiye etmek amacıyla 1932 yılında İstanbul Belediyesi tarafından bir çocuk yuvası açılmıştır. İşe giden kadınların sabahları çocuklarını getirip bıraktıkları ve akşam işten döndükleri zaman aldıkları bu kurumun anaokulu niteliğinde olduğu ifade edilmektedir” (Ergin, 1977, Oktay, 1999).

Cumhuriyet kurulduğunda tüm ülkede 80 dolayında anaokulu bulunmaktaydı. Anaokuluna öğretmen yetiştirmek için de 1927'de bir okul açıldı. Bu okul beş-altı yıl

eğitim yaptıktan sonra kapatıldı. 1930'lu yıllarda, ilköğretimin yaygınlaşmasına çalışıldığı için anaokullarına gereken önem verilemedi. 1940'lı yıllarda anaokullarının Bakanlık dışında Kamu ve özel kuruluşlarca açılması istendi. 1950'li yıllarda bu konu hemen hemen unutuldu. 1961'de 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu okul öncesi eğitimi yeniden gündeme getirmiştir. 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu da okul öncesi eğitimin amaçlarını belirlemiştir. Bundan sonraki dönemlerde Okul öncesi eğitimin önemi ve yaygınlaştırılması Hükümet programlarında, Kalkınma planlarında, eğitim komisyonlarında ve Milli Eğitim Şuralarında ele alınmıştır (Başaran, 1996; Şahin, 2005).

Milli Eğitim Şuralarında Okul öncesi Eğitimin Yeri

Cumhuriyet Döneminde okul öncesi dönemdeki çocukların eğitimine ilk kez, 1949'da yapılan IV. Milli Eğitim Şurasında değinilmiştir. Daha sonra yapılan Milli Eğitim Şuraları ve bu şuralarda okul öncesi eğitimle ilgili belirtilen hükümler aşağıda yer almaktadır.

IV. Mili Eğitim Şurası'nda (1949) Cumhuriyet döneminde ilk kez, aile eğitimi üzerinde durulması, ailede demokratik eğitimin uygulanması için çeşitli yöntemlerden faydalanılmasının gerekli olduğu belirtilmiştir (www.meb.gov.tr).

VII. ve VIII. Mili Eğitim Şuraları'nda (1957 ve 1962) okul öncesi eğitime ilköğretim bünyesinde isteğe bağlı okullar olarak değinilmiştir (MEB, 1991).

1974'teki IX. Milli Eğitim Şurası, okul öncesi eğitimin amaç ve görevlerini yeniden belirleyerek, Milli Eğitimin genel amaçlarına, temel ilkelerine uygun olarak;

1. Çocukların beden, zihin ve duyu gelişimini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını sağlamak,
2. Onları temel eğitime hazırlamak,
3. Şartları elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetişme ortamı yaratmak,
4. Çocukların Türkçe'yi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamak şeklinde belirlenmiştir.

Ayrıca, okul öncesi eğitim kurumlarının bağımsız anaokulları olarak kurulabileceği gibi, gerekli görülen yerlerdeki temel eğitim kurumlarının birinci kademesine bağlı anasınıfları veya ilgili diğer öğretim kurumlarına bağlı uygulama sınıfları olarak açılabilmesi de belirtilmiştir (MEB, 1975).

1981 yılında gerçekleştirilen X. Milli Eğitim Şurası Türk Milli Eğitimi'ni bütünlüğü olan bir program modeli olarak ele almış ve anasınıfı programları, anasınıfının amaçları, anasınıfında "muhteva ve faaliyet kategorileri" ve "uygulamaya dönük öneriler" başlıkları altında konuyu ayrıntılı olarak değerlendirmiştir (MEB, 1981).

1988 yılında yapılan XII. Milli Eğitim Şurası'nda Okul öncesi Eğitimi Öğretmenliği 2 yıllık bir yükseköğretim kademesi olarak belirlenmiş, lise mezunlarının okullarda kendilerine verilecek pedagojik formasyon sonrası öğretmen yardımcısı veya eğitici olarak görevlendirilmeleri öngörülmüş, özellikle programların aile ortamından gelen yetersizlikleri giderecek şekilde Türkiye'nin şartlarına, sosyal ve kültürel yapısına ve değer sistemlerine uygun olarak geliştirilmesi kararı alınmıştır (MEB, 1989).

XIV. Milli Eğitim Şurası (1993), diğer şuralardan farklı olarak 2 temel gündem konusundan birini okul öncesi eğitime ayırmıştır. Okul öncesi eğitim, okul öncesi eğitimin önemi, okul öncesi eğitimin tanımı ve kapsamı, okul öncesi eğitimin

yaygınlaştırılması ile ilgili sorunlar için Okul Öncesi Eğitim Ana Komisyonu, okul öncesi eğitimin önemi ve yaygınlaştırılması, okul öncesi eğitim için kaynak temini ve kullanımı, okul öncesi eğitim programları ve eğitim araçları, okul öncesi eğitimde koordinasyon ve işbirliği, okul öncesi eğitim mevzuatı, okul öncesi eğitim alanına öğretmen yetiştirme ve istihdam, okul öncesi eğitim modelleri alt komisyonları oluşturarak çalışmalar yapılmış ve kararlar alınmıştır. Bu Şura'dan bugüne kadar da, Okul Öncesi Eğitim Genel Müdürlüğü şurada alınan kararları gerçekleştirme çabasıdadır (MEB, 1993).

XVII. Milli Eğitim Şurası'nda (2006), 60-72 aylık çocukluk çağını kapsayan okul öncesi eğitim döneminin zorunlu hale getirilmesi için çalışmalara başlanmasına ve bu amaçla Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) ile sağlık, nüfus müdürlükleri, muhtarlıklar ile Milli eğitim müdürlükleri arasında koordinasyon ve bilgi akışının sağlanmasına karar verilmiştir. Rehberlik hizmetlerine okul öncesi eğitimden başlanması, okul öncesi eğitim kurumlarının açılmasında özel sektörün teşvik edilmesine, bunun yanı sıra belediyeler, il özel idareleri, kamu iktisadi teşekkülleri, vakıflar ve diğer teşebbüslerin okul öncesi eğitim kurumları açmaları teşvik edilmesine ve bu kurumların desteklenmesine, 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda, gerekli düzenlemeler yapılarak, "Okul öncesi Eğitim Kanunu" çıkarılmasına ve genel bütçeden okul öncesi eğitime ayrılan payın artırılmasına karar verilmiştir (www.meb.gov.tr).

Okul Öncesi Eğitimle İlgili Bazı Yasal Düzenlemeler

Türkiye'de okul öncesi eğitim farklı yasalar çerçevesinde ele alınmaktadır:

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ve 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu konuyu temel hatlarıyla ele almaktadır. 1961 yılında yürürlüğe giren bu yasayla okul öncesi eğitimle ilgili çalışmalar hız kazanmıştır.

1962 yılında "Anaokulları ve Anasınıfları Yönetmeliği" çıkarılmıştır.

08/06/1965 tarihli ve 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu özel kurumlara ait düzenlemeleri yapmaktadır.

1739 sayılı Milli Eğitim Temel kanununda da (1973) Türk Milli Eğitim Sisteminin genel yapısı içinde, okul öncesi eğitime, örgün eğitim sistemi içinde yer verilmiş ve bu okulların nasıl kurulacağı açıkça belirtilmiştir.

2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu konuyu korunmaya, bakıma ve yardıma muhtaç aile ve çocuk açısından ele almaktadır.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu da konu ile ilgili düzenlemeler yapmaktadır.

14 Temmuz 2004 tarihli "Gebe veya Emziren Kadınların Çalıştırılma Şartıyla Emzirme Odaları ve Çocuk Bakım Yurtlarına Dair Yönetmelik" 150 ve daha fazla kadın işçi çalıştıran işyerlerinde, işverenin okul öncesi eğitim çağındaki çocuklar için eğitim kurumları açılması ile ilgili hükümleri içermektedir.

1992 yılında yürürlüğe giren Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki 3797 sayılı Kanunla Milli Eğitim Bakanlığı Bünyesi içinde yeni bir birim olarak "Okul öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü" kurulmuştur. Yine aynı yıl çıkarılan "Milli Eğitim Bakanlığı Okul öncesi Kurumlar Yönetmeliği" ülkemizdeki okul öncesi eğitim uygulamalarına ilişkin ayrıntılı düzenlemeleri kapsamaktadır. Genel Müdürlük çocukta temel davranışlar kazandırılmasının esas alındığı çocuk merkezli ve aktif öğrenmeyi destekleyen bir çerçeve programı üniversitelerle birlikte geliştirmiştir (MEB,

2002). Bu program 2006-2007 öğretim yılında okul öncesi alanında yapılan araştırmalar ve uygulamalardan alınan geri bildirimler, AB ve uluslararası normlara uyum sağlama amacıyla çeşitli Avrupa Birliği Ülkelerindeki okul öncesi eğitimde yapılan uygulamalar analiz edilerek güncellenmesi yapılmıştır (MEB, 2006).

Tablo 1. 2006-2007 Öğretim Yılı Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Kademelere Göre Okul, Öğrenci, Öğretmen, Derslik ve Usta Öğretici Sayısı

Eğitim kademesi	Okul/kurum	Öğrenci sayısı			Öğretmen	Derslik	Usta öğretici
		Toplam	Kız	Erkek			
Okul öncesi eğitim	20 675	640849	334 252	306 597	24 775	33 213	13 465
Anaokulları toplamı (resmi +özel)	1 369	100168	52 757	47 411	5 105	5 577	1 526
Bağımsız anaokulu	786	80 767	42 572	38 195	3 217	3 848	1 332
Özel anaokulları	583	19 401	10 185	9 216	1 888	1 729	194
Türk	571	19 163	10 058	9 105	1 863	1 717	194
Azınlık	9	171	89	82	16	6	-
Yabancı	1	55	32	23	3	3	-
Uluslar arası	2	12	6	6	6	3	-
Anasınıfları toplamı (resmi +özel)	19 306	540681	281 495	259 186	19 670	27 636	11 939
Anasınıfları toplamı (resmi)	17 273	499 569	259 652	239 917	14 381	20 862	11 875
Anasınıfları	16 792	470 485	244 719	225 766	13 018	19 466	11 875
Yaz anaokulları ve anasınıfları	-	10 441	5 324	5 117	-	-	-
Mobil anaokulları	-	1 286	653	633	-	-	-
657 sayılı Kan. 191. mad. Göre açılan kurumlar	481	17 357	8 956	8 401	1 363	1 396	-
Özel okullar bünyesindeki anasınıfları	661	16 999	9 052	7 947	1 741	1 252	64
Türk	638	16 479	8 782	7 697	1 713	1 221	64
Azınlık	12	314	159	155	16	19	-
Yabancı	3	25	13	12	2	4	-
Uluslar arası	8	181	98	83	10	8	-
Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu	1 372	24 113	12 791	11 322	3 548	5 522	-

Kaynak, Milli Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim 2006-2007

Kalkınma Planlarında Okul öncesi Eğitimin Yeri

Okul öncesi eğitimle ilgili konular kalkınma planlarında da yer almıştır. II. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda (1968-1972) Okul öncesi eğitimin 3-6 yaşındaki çocukların eğitimi olduğu belirlenmiş, bu eğitimde ancak "anne eğitiminden yoksun çocukların"

ele alınacağı belirtilmiştir. 1968-1972 döneminde okul öncesi eğitim hizmetlerinin, bağımsız anaokulları ve ilkokullara bağlı anasınıfları kurularak geliştirilmesine ve bütün kız enstitülerinde öğretim programının ve okul öncesi eğitim hizmetlerinin geliştirilmesi amacıyla çocuk yuvalarının açılacağı ifade edilmiştir. III. Kalkınma Planı'nda (1973-1977) anne eğitiminden yoksun 3 - 6 yaşındaki çocukların eğitimi olarak ele alınan okul öncesi eğitimi ile ilgili çalışmalar, planlı dönemde sınırlı kalmıştır. Bununla beraber özel kesime örnek olması amacı ile Ankara, Adana (iki okul) Bolu, Gaziantep ve Zonguldak'ta olmak üzere 6 anaokulu açılmıştır. 1970-1971 öğretim yılında ana sınıflarının sayısı da 118 olmuştur. Altı ana okulunda 1970-1971 öğretim yılında 29 öğretmen ve 569 öğrenci, 118 ana sınıfında da 118 öğretmen ve 2 114 öğrenci bulunduğu ifade edilmektedir (www.dpt.gov.tr)

IV. Kalkınma Planı'nda (1979-1983), okul öncesi eğitimin gelişmesi, gerek kaynakların sınırlılığı, gerek bu eğitim alanının yeterince üzerinde durulmaması nedeniyle yeterli düzeyde olmadığı belirtilmektedir. İlkokulların bünyesinde açılan anasınıfların sayısı 1973-1974 öğretim yılında 245'den, 1977-1978 öğretim yılında 984'e çıkmış olmasına karşın, bağımsız anaokulu sayısı, aynı dönemde 8'den 11'e yükselmiştir. Onbir anaokulunda 1977-1978 öğretim yılında 60 öğretmen ve 1 135 öğrenci, ilkokullara bağlı 984 anasınıfında ise 1 087 öğretmen ve 17 986 öğrenci ve kız meslek liselerine bağlı 275 uygulama anaokulunda ise 575 öğretmen ve 5 782 öğrenci bulunmaktadır. Kreş ve çocuk yuvalarının gelişimi ise yeterli düzeyde olmamış özel anaokulları sayısı 1976-1977 öğretim yılında 137'ye çıkmıştır. 3-6 yaş grubundaki çocukların ancak yüzde 1,1'i okul öncesi eğitimden yararlandığı belirtilmektedir. V. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1985-1989) okullaşma oranının (5-6 yaş grubunda) %10'a çıkarılması için kamu ve özel kuruluşların imkanlarının kullanılması gerektiğinden söz etmektedir (www.dpt.gov.tr)

VI. ve VII. Beş Yıllık Kalkınma Planlarında (1990-1994 ve 1996-2000): Anaokulları ve anasınıflarının yaygınlaştırılması, okul öncesi eğitimde okullaşma oranlarının artırılması hedef alınmıştır. VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda (2001-2005) okullaşma oranlarının 1999-2000 öğretim yılında yüzde 9,8'e ulaştığı, uzun vadede zorunlu temel eğitimin 12 yıla çıkarılması hedefi doğrultusunda gerekli altyapının hazırlanması ve okul öncesi eğitim hizmeti veren kurumlar arasındaki farklılıkların giderilmesi için standartlar oluşturması benimsenmiştir (www.dpt.gov.tr).

Türkiye'de Okul öncesi Eğitim Kurumları

Günümüzde okul öncesi çağı çocuklarına bakım ve eğitim hizmeti veren çok çeşitli kurumlar vardır. Bu kurumlar çeşitli yasa ve yönetmeliklerle, resmi ve özel kuruluşlar tarafından çeşitli adlarla açılmaktadır. Kreş, yuva, anaokulu, anasınıfı, gündüz bakım evi ve benzeri isimler altında fonksiyonlarını sürdürmektedirler.

Hizmet sunumlarına bakıldığında,

- Bağımsız ana okulları (3-6 yaş) ve ilköğretim bünyesindeki ana sınıfları (5-6 yaş) kız meslek okulları bünyesindeki uygulama anaokulları ve uygulama anasınıfları Milli Eğitim Bakanlığına bağlıdır.
- Çocuk yuvaları (0-12 yaş) ve kreş ve gündüz bakım evleri (0-6 yaş), çocuk klüpleri ise Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgenme Kurumu'na bağlı olarak hizmet vermektedirler. Çocuk yuvaları (0-12 yaş), kreş ve gündüz bakım evleri

(0-6 yaş) ve çocuk klüpleri ise Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgenme Kurumu'na bağlı olarak hizmet vermektedirler (Oktay, 1999). 2007 yılı itibariyle SHÇEK'e ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarına bağlı kurumların MEB Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü'ne bağlı olarak çalışmaları için gerekli yasa tasarısı hazırlanmıştır. Kanun TBMM'de kabul edildikten sonra ülkemizdeki bütün okul öncesi eğitim kurumlarının açılma, takip ve değerlendirme yetkisi Milli Eğitim Bakanlığı'na geçecektir.

Devlet kuruluşlarına ek olarak çeşitli Sivil Toplum Kuruluşları da farklı devlet kuruluşları ile işbirliği halinde ya da tek başına farklı hizmetler vermektedir. Bu kuruluşların başlıcaları; Anne Çocuk Eğitim Vakfı (www.acev.org), Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı (www.kedv.org.tr), Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği (www.cydd.org.tr) ve Türkiye Okul Öncesi Eğitimi Geliştirme Derneği ile birer uluslararası kurum olan UNICEF ve UNESCO'dur.

Her geçen gün okul öncesi eğitimle ilgili çalışmalarda artış gözlenmektedir. Hemen hemen her ilde okul öncesi eğitimin yaygınlaşmasına yönelik çalışmalar yapılmakta ve bu çalışmalar okul öncesinde okullaşma oranının artmasını sağlamaktadır. Okullaşma oranlarındaki artış beraberinde eğitimde kalite ile ilgili çalışmaları gerektirmektedir. Okul öncesi eğitim kurumlarında kullanılan program gelişim ve öğrenme kuramlarının, toplumun gelişen ve değişen ihtiyaçlarının ve ilköğretim programlarında benimsenen ilke, yaklaşım ve özellikler doğrultusunda gözden geçirilerek geliştirilmiştir.

Kaynaklar

- Aral, N., Kandır, A.i Can Yaşar, M. (2000). Okul Öncesi Eğitim ve Ana Sınıfı Programları. İstanbul : Yapa yayınları.
- “Gebe ve Emziren Kadınların Çalıştırılma Şartıyla Emzirme Odaları ve Çocuk Bakım Yurtlarına dair Yönetmelik”. Resmi Gazete, 25522; 14 Temmuz 2004.
- “İlköğretim ve Eğitim Kanunu (222 sk)”. Resmi Gazete, 10705; 12 Ocak 1961.
- “Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Kanunu (3797 sk)”. Resmi Gazete, 21226; 12 Mayıs 1992.
- “Milli Eğitim Temel Kanunu (1739 sk)”. Resmi Gazete, 14574; 24 Haziran 1973.
- “Özel Öğretim Kurumları Kanunu (625 sk)”. Resmi Gazete, 12026; 18 Haziran 1965.
- “Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu (2828 sk)”. Resmi Gazete, 18059; 27 Mayıs 1983.
- Akyüz, Y. (1996). Anaokullarının Türkiye'deki Kuruluş ve Gelişim Tarihçesi. Milli Eğitim Dergisi, 132, 11-17.
- Akyüz, Y. (2001). *Türk Eğitim Tarihi (başlangıçtan 2001'e)*. İstanbul :Alfa Yayınları.
- Başaran, İ.E. (1996). *Türkiye Eğitim Sistemi (3. baskı)*. Ankara:Yargıcı Matbaası.
- Devlet Planlama Teşkilatı. II. Beş Yıllık Kalkınma Planı. (www.dpt.gov.tr).
- Devlet Planlama Teşkilatı. III. Beş Yıllık Kalkınma Planı (www.dpt.gov.tr).
- Devlet Planlama Teşkilatı. IV. Beş Yıllık Kalkınma Planı (www.dpt.gov.tr).
- Devlet Planlama Teşkilatı. V Beş Yıllık Kalkınma Planı (www.dpt.gov.tr).
- Devlet Planlama Teşkilatı. VI. Beş Yıllık Kalkınma Planı. (www.dpt.gov.tr).
- Devlet Planlama Teşkilatı. VII. Beş Yıllık Kalkınma Planı (www.dpt.gov.tr).
- Devlet Planlama Teşkilatı. VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planı. (www.dpt.gov.tr).
- Ergin, O. (1977). *Türk Maarif Tarihi (5.cilt)*. İstanbul : Eser Matbaası.

- Koçak, N. (2001). *Erken Çocukluk Döneminde Eğitim ve Türkiye’de Erken Çocukluk Eğitiminin Durumu*. Milli Eğitim Dergisi, 151.
- Mili Eğitim Bakanlığı Okul öncesi Eğitim Programı 2002.
- Milli Eğitim Bakanlığı Okul öncesi Eğitim Programı 2006.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (1949). *IV. Milli Eğitim Şurası Okul öncesi Eğitim Komisyon Raporu*. www.meb.gov.tr
- Milli Eğitim Bakanlığı. (1975). *IX. Milli Eğitim Şurası Okul öncesi Eğitim Komisyon Raporu*. İstanbul: M.E.B Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (1981). *X. Milli Eğitim Şurası Okul öncesi Eğitim Komisyon Raporu*. İstanbul: M.E.B Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (1989). *XII. Milli Eğitim Şurası Okul öncesi Eğitim Komisyon Raporu*. İstanbul: M.E.B Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (1991). *V. Milli Eğitim Şurası Okul öncesi Eğitim Komisyon Raporu (2. basım)*. İstanbul: M.E.B Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (1991). *VII. Milli Eğitim Şurası Okul öncesi Eğitim Komisyon Raporu (2. basım)*. İstanbul: M.E.B Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (1991). *VIII. Milli Eğitim Şurası Okul öncesi Eğitim Komisyon Raporu(2. basım)*. İstanbul: M.E.B Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (1993). *XIV. Milli Eğitim Şurası Okul öncesi Eğitim Komisyon Raporu*. İstanbul : M.E.B Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (1996). *XV. Milli Eğitim Şurası Okul öncesi Eğitim Komisyon Raporu*. İstanbul: M.E.B Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2006). *XVII. Milli Eğitim Şurası Okul öncesi Eğitim Komisyon Raporu*. www.meb.gov.tr
- Milli Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim 2006-2007
- Oktay,A.(2000). *Yaşamın Sihirli Yılları: Okul öncesi Dönem (2.Baskı)*. İstanbul:Epsilon Yayıncılık.
- Onur, B. (2005). *Türkiye’de Çocukluğun Tarihi*. Ankara :İmge Kitabevi.
- Sakaoğlu, N. (2003). *Osmanlıdan Günümüze Eğitim Tarihi*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Şahin, E. (2005). *Okul öncesi Eğitimi Öğretmen Adayları ve Öğretmenleri için Uygulama Kılavuzu*. Ankara : Anı Yayıncılık.
- Temel, F. (2003). *Dünyada ve Türkiye’de Okul öncesi Eğitim, Yaşar, Ş (Ed) Okul Öncesi Eğitimde İlke ve Yöntemler (ss 29-44)*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Yılmaz, N. (2003). *Türkiye’de Okul öncesi Eğitimi, M. Sevinç (Ed) Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımla (ss 12-17)*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.